

Svar på återremiss av Avfallstaxa 2020

Vid kommunfullmäktiges sammanträde 2019-09-23 återremitterades förslaget till beslut om Avfallstaxa 2020 enligt följande:

Moderaterna yrkar återremiss då vi efterfrågar en tydligare kostnadsjämförelse av avfallstaxa mellan jämförbara kommuner. Dessutom efterfrågar vi en redovisning av vilka effektiviseringsåtgärder som förbundsstyrelsen för Gästrikre Återvinnare har fattat beslut om, och kommer fatta beslut om. I dessa ekonomiskt utmanande tider är det inte bara primärkommunen som behöver effektiviseras, och att dessutom politiker i respektive fullmäktige ges fullständig information.

Kommunalförbundet Gästrikre återvinnare lämnar här sitt svar.

Öppenhet, tydlighet och transparens är viktigt för Gästrikre återvinnare. Vi vill tillhandahålla tydlig och relevant information till förbundsstyrelse, förbundsfullmäktige, kommunstyrelse- och kommunfullmäktigeförsamlingar. Att samarbeta i kommunalförbundsform innebär goda möjligheter till synergier, effektivitet och kvalitet. Det innebär också att förbundet och primärkommunerna behöver ha en tydlig och god kommunikation. Arbetsformer och kommunikation kan alltid förbättras och det behöver vi tillsammans ta ansvar för. Vi tar gärna emot konstruktiva förbättringsförslag.

Vi har full respekt för de relevanta frågor som ställs. Vi vill också, med tanke på vad som har framförts i frågan under och i samband med debatten om ärendet, nämna att förbundet aldrig fått en anmärkning av de revisorer som granskat förbundets ekonomi samt att förbundet är certifierat enligt ISO 9001 och 14001. Förbundets styrelse och ledning arbetar för att bedriva en effektiv verksamhet som också håller en hög kvalitet i det uppdrag förbundet har enligt förbundsordningen. Vi bistår gärna med svar på frågor och information om förbundets verksamhet när så önskas.

Här besvarar de frågor som ställs i återremissen.

Ekonomisk situation

Sedan förbundets bildande år 2001 har resultatet varit positivt fram till år 2018. I början av 2018 tecknades ett nytt avtal för förbränning av restavfall. Det nya avtalet gjorde att kostnaderna för förbränning ökade med ca 90 %, vilket var betydligt högre än vad som kunde förutspås. I budgeten för 2018 hade en kostnadsökning med ca 60 % beaktats. Detta resulterade i att ungefär 6 mnkr i förbränningskostnader var obudgeterade.

I 2019 års budget, som beslutades av förbundsfullmäktige i november 2018, budgeterade förbundet för första gången någonsin med ett negativt resultat (-2,5 mnkr), som dessutom rymde ett besparingskrav uppgående till 3 mnkr. Taxeökningen som inrymdes i budget 2019 omfattade taxeökningar uppgående till 2 %. Storleken på taxeökningen täckte inte förbundets "normala" årliga kostnadsökning som genereras av avfallsindex, inflation och lönerrevision. De ökade kostnaderna för förbränning av restavfallet täcktes således inte heller av taxan inför 2019.

Ekonomiskt sett är det viktigt att ha en helhetsbild över verksamheten, men en så stor kostnadspåverkan som förbränningskostnaderna har är svårt att bortse från. För att få ner dessa kostnader behöver arbete ske kring att få ner volymerna av restavfallet (hur detta kan ske nämns ytterligare nedan i denna skrivelse).

Förbundet har en stark och stabil ekonomi i grunden. Soliditeten har alltid varit god, och är så fortfarande, trots vikande resultat. Förbundet arbetar ständigt med förbättringsåtgärder, och ser över hur verksamheten kan vara så effektiv som möjligt. Exempel på hur detta arbete bedrivs beskrivs ytterligare nedan.

Effektiviseringsåtgärder

Potential för effektiviseringar och kostnadsminskningar finns främst inom följande områden:

1. *Förbränning av restavfall.* Det är dyrt att lämna avfall till förbränning. År 2018 ökade förbundets kostnad för förbränning av restavfall med ca 12 miljoner kronor i samband med att det tidigare avtalet löpte ut och ett nytt upphandlades. Under 2020 införs en skatt på avfallsförbränning som kommer att öka kostnaden än mer. I det restavfall som hushållen slänger, ligger två tredjedelar som är felsorterat och skulle ha återvunnits (matavfall, förpackningar av olika material och tidningar). Potentialen för kostnadsminskning genom bättre sortering är årligen minst 13 miljoner kronor per år, lågt räknat.
2. *Förbättra sortering och hantering av avfall på återvinningscentralerna*
Det är stora mängder avfall som lämnas till återvinningscentralerna. Även här uppstår därmed stora kostnader för förbränning av avfall. Dessa kostnader kan minskas bland annat genom att förbättra sorteringen av sådant som inte ska eldas upp.
3. *Logistik*
Transporter är en stor kostnadspost och här finns potential till effektiviseringar. Det arbetet pågår och kommer att ha fortsatt stort fokus. Den miljöstyrande taxan är en del i arbetet att genom minskad hämtningsintervall minskar transportbehovet.
4. *Personalkostnader*
Personalkostnader är en stor kostnadspost. Det är en fråga som ständigt är aktuell att arbeta med, särskilt i vår åkeriverksamhet där ständig analys pågår för minskad fysisk belastning och ökad frisknärvaro.

5. *Strategiskt förbättringsarbete*

Det finns potential att effektivisera verksamheten genom till exempel digitalisering, ett arbete som pågår sedan flera år och kommer att fortsätta.

6. *Övrigt*

Förbundsstyrelsen har fattat beslut om kostnadsminskningar (se nedan) och effektivisering, och verksamheten verkställer besluten.

Beslut som är fattade av förbundsstyrelsen:

Följande effektiviseringsbeslut är fattade av förbundsstyrelsen:

- Effektiviseringsuppdrag på 3 miljoner kronor under år 2019
- Att väsentligt öka sorteringsgraden (ett målområde i verksamhetsplanen samt ett tydligt uppdrag till verksamheten)
- En tydlig miljöstyrning i avfallstaxan 2020, för att styra till bättre sortering och färre transporter.
- Att lägga ned återvinningscentralen i Forsbacka

Kostnadsminskningar och effektiviseringar som har genomförts eller pågår

1. Inom området *Restavfall*

- Avdelat stor del av våra miljöpedagogers tid för att utveckla en metod för att öka sorteringen i flerbostadshus, tillsammans med bostadsbolag och bostadsrättsföreningar. Konceptet är testat på Nordost i Gävle med mycket goda resultat och ska nu spridas brett till alla fastighetsägare.
- Tecknat ett samarbetsavtal med kommuner i Hälsingland, som bland annat innebär att Gästrikre återvinnare leverera en stor del av restavfallet till förbränning hos BORAB i Bollnäs och därmed spar 2,5 mkr/år jämfört med avtal med annan leverantör av avfallsförbränningstjänst.

2. Inom området *Förbättra sortering och hantering av avfall på återvinningscentralerna*

- Infört möjlighet att lämna in användbara saker till återbruk på alla återvinningscentraler (minskar mängden till förbränning och därmed kostnad)
- Infört en uppdelning av det grovavfall som går till förbränning i "stort" och "smått" vilket ger ett lägre pris per ton till avfallsförbränningsanläggningen.
- Infört rutinen "Töm säcken" vilket innebär att den som lämnar avfall på återvinningscentralerna inte får lämna säckar med avfall i utan måste lägga löst avfall sorterat i rätt container. Detta har inneburit att mer avfall går till återvinning och mindre till förbränning. Kostnadsminskningen för 2019 är ca 1,2 mkr.
- Infört insamling av textil (minskar mängden till förbränning och därmed kostnad)

- Infört insamling av böcker (minskar mängden till förbränning och därmed kostnad)
- 3. Inom området *Logistik*
 - Effektiviserat körningar och därmed rationaliserat bort drygt 0,5 fordon under bara år 2019
 - Ökat belägningsgraden på lastväxlarfordon
- 4. Inom området *Personalkostnader*
 - Inlett en genomlysning av sjukfrånvaro
 - Ej återbesatta tjänster (tex vice förbundsdirektör och verksamhetsutvecklare)
- 5. Inom området *Strategiskt förbättringsarbete*
 - Detta framgår av verksamhetsplanen för 2019 och handlar till exempel om digitalisering och processutveckling
- 6. Inom området *Övrigt*
 - Att stänga återvinningscentralen i Forsbacka, som drivits på entreprenad och till en väsentligt högre kostnad än andra återvinningscentraler
 - Aktivt arbete på våra återvinningscentraler för att se till att de företag som lämnar avfall betalar för sig genom att lösa återvinningskort

Kostnadsminskningar och effektiviseringar framåt

Förbundet kommer under 2020 att fortsätta arbetet inom samtliga beskrivna områden ovan. Stort fokus kommer att ligga på att öka sorteringen. Här krävs initialt resurser för att åstadkomma de beteendeförändringar som behövs för att åstadkomma kostnadsminskningen på minst 13 mkr/år.

Logistikförbättringar kommer att vara ett viktigt arbete under flera år framöver.

Genomlysningen av personalkostnader kommer att göras under hösten 2019 och arbetet får utvisa vilka åtgärder som vi behöver arbeta med under 2020.

Vi delar uppfattningen att det är viktigt att ha en effektiv verksamhet och det är ett ständigt pågående arbete.

Jämförelse av avfallstaxor i Sverige

Om man jämför avfallstaxor mellan olika kommuner är det viktigt att beakta att alla kommuner har olika förutsättningar, så det går inte att säga att en kommun som har en låg taxa är bättre än en kommun som har en hög taxa. Följande aspekter behöver beaktas vid en jämförelse:

- Storlek på kommun/er
- Geografi – stad, landsbygd med långa avstånd
- Sorteringslösning: Flerfackssystem, optisk sortering, vikttaxa, robosystem
- Utsortering av matavfall
- Utbyggd ÅVC-verksamhet
- Förbundets/bolagets ansvar för lokala och regionala miljömål
- Egen förbränningsanläggning eller biogasanläggning (ingen rådighet över priset i externa anläggningar)
- Transportsträckor, landsbygds- eller storstadsregion
- Organisatorisk form: Bolag, förvaltning, eller förbund
- Samarbete/samma verksamhetsbolag som lokalt el- och energiverksamhet och/eller vattenverksamhet

Det är svårt eller omöjligt att göra en helt rättvis jämförelse för det är så många aspekter att ta hänsyn till och en sådan jämförelse kan alltid diskuteras beroende på vad nyttan med jämförelsen ska påvisa. Det är lite som att jämföra äpplen med päron, båda är frukter men är i övrigt väldigt olika.

Gästrike återvinnare har gjort en jämförelse med kommuner som kan anses vara någorlunda likartad vår verksamhet. I jämförelserna kan vi bara beakta den information som lämnas in via avfall web (Avfalls Sveriges samlade avfallsstatistik).

De aspekter vi har tittat på vid denna jämförelse är bland annat att de här kommunerna:

- Är ungefär lika stora till antalet invånare
- Har någorlunda likartad geografi (blandning av stad och landsbygd med långa avstånd)
- Har insamling av hushållsavfall från villor med två separata kärl (en brunt kärl för restavfall och ett grönt kärl för restavfall)
- Har en utbyggd och stor ÅCV-verksamhet (återvinningscentraler)

Bilden nedan visar hur stor årsavgiften är år 2018 för en typvilla i de kommunerna vi har valt att jämföra enligt resonemanget ovan:

Gästrikre återvinnarens årskostnad för en typvilla ligger ungefär i mitten.

Stämmer jämförelsen?

Vid närmare titt på AÖS så noteras att de har hämtning var fjärde vecka som bas, medan Gästrikre återvinnare har hämtning var annan vecka som bas. Vi har således inte jämfört samma typ av abonnemang, vilket blir missvisande. En viktig parameter som inte framkommer i statistiken som lämnas in till Avfall Sverige. Sådär skriver även AÖS (avfallshanteringen i Östra Skaraborg i sin årsredovisning för 2018 (sid 14).

Till år 2019 har en taxehöjning genomförts för att minska underskottet. Det kommer att krävas ytterligare taxehöjningar under åren framöver för att balansera ekonomin.

Källa: <https://avfallskaraborg.se/Nyheter/arsredovisning-2018/>

AÖS redovisade ett minusresultat på 11,6 mnkr år 2018 och går med förlust och behöver höja taxan de kommande åren. Sådär här information syns inte i statistiken utan det kräver som sagt en djupare analys för att förstå och veta om vi jämför taxorna på samma villkor.

Vid närmare titt på Falun så kan konstateras att deras avgift för 2019 på motsvarande det abonnemang vi har knappt in i statistiken uppgår till 2 744 kr. Gästrikre återvinnare avgift för likartat abonnemang är 2 570 kr år 2019. Falun är således dyrare nu år 2019.

Även på den mindre storleken 140 liter är Falun nu dyrare än vad Gästrikre återvinnare är. Årsavgiften för Falun är för 140 liter 2 380 kr, medan avgiften hos Gästrikre återvinnare är 2 260 kr.

Urklipp från Falun avfallstaxa:

El Värme & kyla Stadsnät Vatten &

Startsida > Återvinning > Pris för sophämtning

Pris för sophämtning

Nedanstående avgifter är ett utdrag ur avfallstaxan för 2019. Här ser du vad din sophämtning kostar.

Pris för permanentboende med tömning varannan vecka (i kronor)

Kärlstorlek	Grundavgift (per år)	Kärlhyra & transport (per år)	Matavfallsavgift* (per år)	Tömningsavgift (per gång)
140 liter	1 146	379	309	21
240 liter	1 146	379	309	35
370 liter	1 146	379	309	54

*tidigare pris för kompost

Källa: <https://fev.se/atervinning/pris-for-sophamtning.html>

Det kan således konstateras att det är inte lätt att jämföra avgifter när man tittar på inlämnad statistik till Avfall Sverige. Även den jämförelse förbundet har gjort visar sig nu med lite närmare analys av de två billigaste kommunerna i jämförelsen att vi inte har jämfört på samma premisser. Här behöver vi för att göra en rättvis bedömning titta ännu djupare och gå in och jämföra på respektive kommuns hemsida.

Alla kommuner som rapporterar in till Avfall Sverige har angett den "vanligaste hämtningen" och om den skiljer sig mellan olika kommuner så blir det inte en rättvis jämförelse. En del anger olika storlekar och andra hämtningsintervall än vad Gästrikre återvinnare gör, men det framkommer inte i statistiken och kan därmed bli missvisande.

Vi har gjort om jämförelsen med samma jämförelsekommuner, men gått in i deras avfallstaxor och kollat och jämfört med den taxa Gästrikre återvinnare anger som vanligaste abonnemang (190 liter restavfall + 140 liter restavfall, hämtning varannan vecka). Då blir resultatet enligt nedan. Avgifterna avser år 2019.

I denna nu uppdaterade jämförelse, där vi nu jämför samma typ av hämtning, ser vi att Gästrikre återvinnare har bland de lägre taxorna, jämfört med den tidigare jämförelsen när vi låg ungefär i mitten. (Södertälje har en 4-fackslösning med hämtning av även tidningar och förpackningar vilket gör att de dyrare). Övriga kommuner har fortfarande hämtning i två separata kärl och lika system som Gästrikre återvinnare har.

Avfall Sveriges rapport Hushållsavfall i siffror – kommun och länsstatistik 2018

Avfall Sverige tar varje år fram en rapport som heter Hushållsavfall i siffror – kommun och länsstatistik.

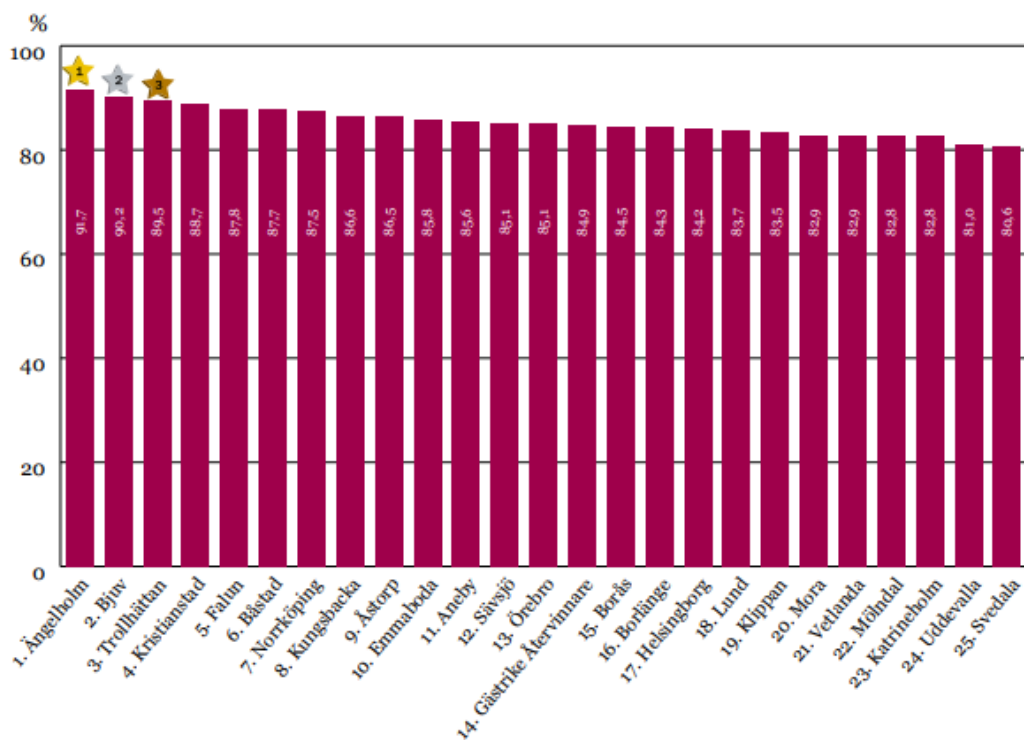
Rapporten innehåller bland annat uppgifter om avfallsmängder, avfallsavgifter, kundnöjdhet, återvinning och övriga uppgifter om avfallshanteringen i kommunen. Uppgifterna på kommunnivå presenteras i en tabellbilaga samt i kartor. Länsstatistik presenteras i tabeller och diagram. Dessutom presenteras kommuner i kommunindex (25-i-topp) gällande bästa avfallsverksamhet, miljö, kundnöjdhet och återvinningscentraler.

Rapporten som helhet går att läsa på Avfall Sveriges hemsida. www.avfallsverige.se

Bästa avfallsverksamhet 2018

Avfall Sverige gör årligen en sammanvägd värdering av alla kommuners avfallsverksamhet. Beräkningen görs utifrån ett sammanvägt index som speglar avfallsverksamheten på ett övergripande sätt; kundnöjdhet, återvinning av material och matavfall, avfallsmängd och mängd felsorterade förpackningar och returpapper i restavfallet. Utifrån dessa index och nyckeltal bedöms vilken avfallsverksamhet som är bäst i Sverige. Gästrike återvinnare ligger på plats nr 14 av alla kommuner. Det är en väldigt bra placering och visar att förbundet bedriver en väldigt bra verksamhet som är till nytta för alla våra medborgare och medlemskommuner.

Figur 23 Bästa avfallsverksamhet 2018 – sammanvägt index

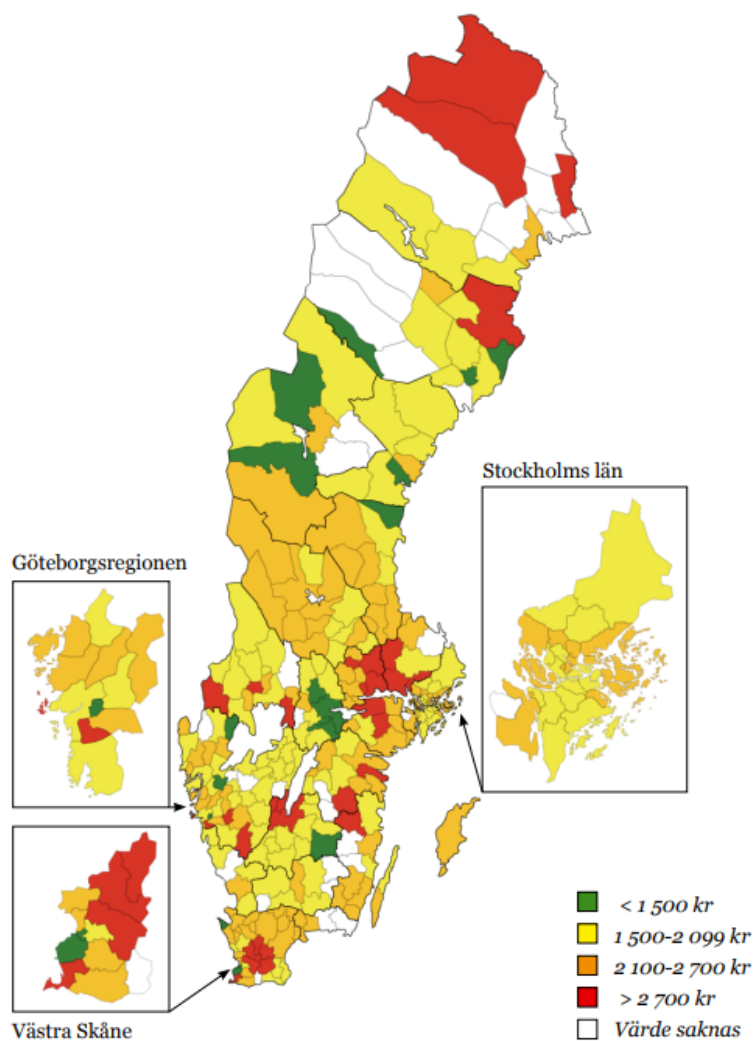

Rapporten tar även upp avgifterna för en en-och tvåfamiljshus. Samma aspekter gäller här när man jämför som i beskrivningen ovan. Att jämföra taxor är som att jämföra äpplen och päron.

9.5 AVFALLSAVGIFTER I EN- OCH TVÅFAMILJSHUS

Kartan visar avgiften för det vanligaste abonnemanget i en- och tvåfamiljshus per år, kr inkl. moms. Intervallen är satta så att 10 procent av kommunerna med lägst avgift hamnar på grönt

och 10 procent med högst avgift hamnar på rött. Däremellan fördelas 40 procent på gult och 40 procent på orange. Även om samma färger används som för övriga kartor, är det ingen värdering som anger att grönt betyder god hållbarhet och rött betyder dålig hållbarhet.

Kommuner med högre årskostnad

Gästrikte återvinnarens vanligaste taxa för en villa 2018 var 2 550 kr/år och avser ett 190 liters kärl med restavfall och ett 140 liters kärl med matavfall och hämtning varannan vecka. Vad de övriga kommunerna har angett som vanligaste taxa för villa vet vi inte, utan det kan som sagt skilja sig både i storlekar och hämtningsintervall vilket påverkar jämförelsen.

Nedanstående diagram visar vilka kommuner som år 2018 hade en högre årskostnad för det vanligaste villaabonnemanget.

Therése Metz
Ordförande
Gästrike Återvinnare